

УДК [373.147+311](61)

ПРОБЛЕМНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ МАЙБУТНІМИ МЕДИЧНИМИ ФАХІВЦЯМИ

В. І. Азат'ян

У статті надано умови результативності проблемного навчання та його психолого-педагогічні цілі, а також розглянуто методи проблемного навчання. Особливої уваги у цьому контексті набувають медичні навчальні заклади, адже від рівня підготовки медичних фахівців залежить збереження ідеалу лікаря. У статті висвітлено рішення міжпредметних навчальних проблем на основі проблемного підходу. Охарактеризовано сутність проблемно-ситуаційних завдань, які є складовою проблемного навчання.

Ключові слова: проблемне навчання, проблемна ситуація, медичні фахівці, пізнавальна самостійність, логічне мислення, міжпредметні навчальні ситуації.

Постановка проблеми. Реалії сучасного українського суспільства потребують особливої уваги до удосконалення системи професійної підготовки майбутніх медичних фахівців, адже саме від них залежить збереження ідеалу лікаря, який відображено у клятві Гіппократа, Етичному кодексі медичної сестри України, українських національних традиціях охорони здоров'я. У зв'язку з цим реалізація на практиці ідеї взаємозв'язку навчання з науковим пошуком породила своєрідну дидактичну систему, названу проблемним навчанням, основними елементами якого є навчальна проблема та проблемна задача.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковане вирішення даної проблеми і на які спирається автор. Проблемне навчання досліджували багато вчених, таких, як В. Т. Кудрявцев, І. Я. Лернер, О. М. Матюшкін, М. І. Махмутов та інші. Аналіз психолого-педагогічної літератури показує, що на сьогоднішній день немає єдиної точки зору на феномен проблемного навчання. Так, наприклад, одні дослідники бачать в ньому нову систему навчання (М. І. Махмутов, В. Оконь та інші), інші – особливий метод викладання (І. Я. Лернер та інші), треті – засіб підвищення ефективності навчання (Ю. К. Бабанський), четверті – особливий підхід до організації навчання (Т. А. Ільїна, М. М. Скаткін та інші), п'яті – вид навчання (Ю. К. Бабанський); шості – принцип навчання тощо. Однак, всіх авторів об'єднує те, що проблемність

у навчанні розглядається як одна із закономірностей розвитку розумової діяльності тих, хто навчається, при вирішенні навчальних та дослідницьких завдань.

Мета статті полягає у необхідності використання проблемного навчання в процесі вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням майбутніми медичними фахівцями.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих результатів. Відображення об'єктивних протиріч є важливою рисою змістового аспекту проблемного навчання. Ці протиріччя закономірно виникають у процесі наукового знання, навчальної та будь-якої іншої діяльності, які і є джерелом руху та розвитку в будь-якій сфері. Проблемне навчання можна назвати розвивальним, адже його мета – формування знань, гіпотез, їх розробки та вирішення. Результативність проблемного навчання досягається при виконанні таких умов:

- забезпечення достатньої мотивації, здатної викликати інтерес до змісту проблеми;
- забезпечення посиленості роботи з проблемами, що виникають на кожному етапі навчання (раціональне співвідношення відомого та невідомого);
- значущість інформації, яка отримується при вирішенні проблеми для тих, хто навчається;
- необхідність діалогічного доброзичливого спілкування педагога з тими, хто навчається, коли із заохоченням та увагою ставляться до всіх думок, гіпотез, висловлювань тих, хто навчається.

Головні психолого-педагогічні цілі проблемного навчання: розвиток мислення та здібностей тих, хто навчається; розвиток творчих вмінь; засвоєння тими, хто навчається, знань, умінь, які здобуті в ході активного пошуку та самостійного вирішення проблем; виховання активної творчої особистості студентів, які вміють бачити, ставити та вирішувати нестандартні проблеми; розвиток професійного мислення.

В педагогічній практиці розрізняють три методи проблемного навчання, які характеризуються системами дій викладача та студентів: проблемний виклад навчального матеріалу, частково-пошуковий та дослідницький методи. Розглянемо кожен з них.

Сутність проблемного викладу навчальної інформації полягає в тому, що, створивши проблемну ситуацію, викладач не просто повідомляє кінцеві висновки науки, а проходить разом зі студентом ніби шлях до відкриття, розкриває внутрішні протиріччя між об'єктами, демонструючи тим самим шлях наукового пошуку.

Частково-пошуковий метод передбачає, що студенти під керівництвом викладача частково здійснюють самостійне вирішення проблеми, знаходять нові, більш оптимальні шляхи вирішення поставленої проблеми, знаходячись при цьому під постійним контролем зі сторони викладача, який направляє пошук у потрібне русло.

Дослідницький метод відповідає навчанню, коли студенти, усвідомивши проблему, самостійно визначають план пошуку, будують припущення, обмірковують їхню перевірку, здійснюють спостереження, фіксують факти, порівнюють, класифікують, узагальнюють, доводять, роблять висновки, дозволяючи тим самим тісніше пов'язувати навчання з життям та професійною діяльністю.

Таким чином, проблемне навчання сприяє розвитку логічного мислення у тих, хто навчається, вчить діалектично вирішувати протиріччя, які зустрічаються, що необхідно в їхній професійній діяльності, а викладач намагається виробити у майбутніх фахівців чітке уявлення про логіку дослідницького пошуку, його етапи, про необхідність при вирішенні будь-якої проблеми прагнути до побудови найбільшої кількості гіпотез та формуванню оптимальних шляхів отримання результату.

Метод проблемного навчання, що використовується в процесі вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням майбутніми медичними фахівцями, на нашу думку, сприяє формуванню стійких знань, навичок і вмінь для дій в особливих ситуаціях майбутньої професійної діяльності.

Проблемна ситуація, що базується на пізнавальній самостійності студента, повинна не тільки відповідати його знанням, але й бути як досить важкою, так і посилюююю.

В якості основних засобів активізації пізнавальної самостійності студентів на основі проблемного підходу у нашому дослідженні було обрано рішення міжпредметних навчальних проблем (постановка міжпредметних пізнавальних завдань; створення проблемних ситуацій, вирішення яких можливе лише шляхом синтезу; постановка міжпредметних проблемних питань і комплексних завдань, орієнтованих на пошук і творчий підхід до використання знань тощо).

Механізм включення в «міжпредметну» проблемну ситуацію полягав у виникненні у студента пізнавальної потреби розгляду факту, явища, процесу з точки зору словникового запасу з професійної англійської мови та правил побудови речення в загальній англійській мові, коли студент-медик переконувався в недостатності знань з одного предмета для знаходження відповіді. На цій основі у студента виникала пізнавальна активність і пізнавальний інтерес до загальних питань з суміжних дисциплін.

Створення умов для виникнення пізнавальної потреби, на наш погляд, є необхідною ланкою управління процесом засвоєння в проблемному навчанні, причому, для виникнення у студентів потреби в залученні знань з іншого предмета, важливо актуалізувати відомі знання з різних професійно-орієнтованих дисциплін, встановити між ними певні зв'язки шляхом виділення протиріч, нових відносин, нових питань при вирішенні проблемних ситуацій, тестів, контрольних програмних завдань.

На нашу думку, проблемно-пошукові методи в процесі вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням майбутніми медичними фахівцями можуть бути представлені відповідною методикою з урахуванням ряду компонентів навчально-виховного процесу. Так, метод проблемного навчання включає проблемно-ситуаційні завдання, сутність яких полягає в:

- міркуванні, що припускає усвідомлення наведених орієнтирів або їх самостійний пошук на базі знань з професійно-орієнтованої англійської мови;
- осмисленні, спостереженні, ухваленні рішення, звертаючи увагу на іншомовну мовленнєву діяльність;
- застосуванні певних лексичних та граматичних конструкцій в прийнятті рішення у певній професійній ситуації.

Проблемно-пошукові методи можуть успішно застосовуватися і в теоретичній підготовці медичного складу, а саме відпрацьовуючи дії майбутнього лікаря в позаштатних ситуаціях на різному навчальному обладнанні, включаючи персональні комп'ютери, викладач активізує розумову діяльність студента шляхом створення проблемних ситуацій в умовах професійної діяльності. Він спрямовує самостійну пошукову діяльність студента-медика на альтернативні шляхи вирішення проблемних ситуацій, творче рішення проблем з урахуванням можливих ускладнень.

Отже, у нашому дослідженні ми приділяємо особливу увагу такому виду навчання, тому що проблемна ситуація може бути реалізована у всіх видах роботи, а також у процесі навчання майбутнього медичного фахівця проблемне навчання сприяє:

- появи інтересу до навчального процесу;
- розвитку пізнавальної активності;
- розвитку творчого мислення;
- вирішенню різноманітних професійних завдань.

Всі ці складові як найкраще впливають на саморозвиток студента як професійної особистості та на його пізнавальну самостійність.

Висновок. Отже, перед сучасною вищою освітою поставлені нові завдання: не лише забезпечити студента достатнім обсягом навчальної інформації, але й навчити її отримувати, адже особистість формується в діяльності, а вона обумовлює формування здатності до професійного самовдосконалення.

Література

1. Кудрявцев В. Т. Проблемное обучение: истоки, сущность, перспективы / В. Т. Кудрявцев. – М. : Знание, 1991. – 79 с.
2. Лернер И. Я. Проблемное обучение / Лернер И. Я. – М. : Знание, 1974. – 64 с.
3. Мазнев Г. Є. Психолого-педагогічні аспекти активізації розумової діяльності студентів / Г. Є. Мазнев // Нові технології навчання. Науково-методичний збірник. – 1996. – Вип. 17. – С. 12–16.
4. Матюшкин А. М. Проблемные ситуации в мышлении и обучении / А. М. Матюшкин. – М. : Педагогика, 2008. – 392 с.
5. Чернилевский Д. В. Дидактические технологии в высшей школе / Д. В. Чернилевский. – М. : ЮНИТИ, 2002. – 487 с.

ПРОБЛЕМНЫЕ МЕТОДЫ ОБУЧЕНИЯ В ПРОЦЕССЕ ИЗУЧЕНИЯ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА ПО ПРОФЕССИОНАЛЬНОМУ НАПРАВЛЕНИЮ БУДУЩИМИ МЕДИЦИНСКИМИ СПЕЦИАЛИСТАМИ

В. И. Азатьян

В статье даны условия результативности проблемного обучения и его психолого-педагогические цели, а также рассмотрены методы проблемного обучения. Особого внимания в этом контексте приобретают медицинские учебные заведения, ведь от уровня подготовки медицинских специалистов зависит сохранение идеала врача. В статье освещены решения межпредметных учебных проблем на основе проблемного подхода. Охарактеризована сущность проблемно-ситуационных задач, которые являются составляющей проблемного обучения.

Ключевые слова: проблемное обучение, проблемная ситуация, медицинские специалисты, познавательная самостоятельность, логическое мышление, межпредметные учебные ситуации.

PROBLEM-BASED METHODS OF TEACHING IN THE PROCESS OF STUDYING A FOREIGN LANGUAGE ON THE PROFESSIONAL DIRECTION BY FUTURE MEDICAL SPECIALISTS

V. I. Azatian

The author of the article characterizes the conditions for the effectiveness of problem-based teaching and its psychological and pedagogical goals, as well as methods

of problem-based teaching. In this context, particular attention is paid to medical schools, since the preservation of the doctor's ideal depends on the level of training of medical specialists. The article deals with the solutions of interdisciplinary educational problems on the basis of the problem approach. The essence of problem-based tasks, which appear to be the component of problem-based teaching, is characterized.

Key words: Problem-based teaching, problem situation, medical specialists, cognitive independence, logical thinking, interdisciplinary educational situations.

Азатьян Вікторія Іванівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філософії, соціально-гуманітарних дисциплін, іноземних мов, української та латинської мови №2, Донецький національний медичний університет (м. Кривинський, Україна). E-mail: Azatjanvika@rambler.ru.

Azatian Viktoriia Ivanivna – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Philosophy, Social and Humanitarian Disciplines, Foreign Languages, Ukrainian and Latin №2, Donetsk National Medical University (Kropivnitsky, Ukraine). E-mail: Azatjanvika@rambler.ru.

УДК 378.015.31:17.022

РОЗРОБКА ФАКТОРІАЛЬНО-КРИТЕРІАЛЬНОЇ МОДЕЛІ В СИСТЕМІ РОБОТИ ЗІ СТУДЕНТАМИ ПЕДАГОГІЧНИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Т. К. Бакуменко

У статті розглядається проблема розробки факторіально-критеріальної моделі компетентності майбутнього фахівця дошкільної освіти; розкрито зміст ключового поняття «компетенція», а також визначено, які саме параметри та їх показники дозволяють проводити найбільш ефективну діагностику з метою підвищення якості професійної підготовки майбутніх вихователів у період їх навчання у педагогічному закладі вищої освіти.

Ключові слова: діагностика, факторіально-критеріальна модель, компетенція, самовдосконалення, саморозвиток, компетентність професійна, кваліметрична модель.

Постановка проблеми. Сучасний стан соціального та економічного розвитку нашої держави визначається суттєвими змістовими та структурно-організаційними змінами, що спрямовуються на створення